

Λογοτεχνικοί ήρωες σε ψηφιακά περιβάλλοντα

ΟΜΑΔΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Αλεξάνδρα Γερακίνη, ΠΕο2

ΣΧΟΛΕΙΟ
6^ο Γυμνάσιο Καβάλας

Καβάλα, 30/10/2018

1. Συνοπτική περιγραφή της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

Η ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική «Λογοτεχνικοί ήρωες σε ψηφιακά περιβάλλοντα» έχει ως θέμα την παρουσίαση ηρώων που πρωταγωνιστούν σε εφηβικά λογοτεχνικά βιβλία της Ε. Δικαίου που μελέτησαν μαθητές της Α΄ και Γ΄ Γυμνασίου με τη βοήθεια ψηφιακών προγραμμάτων που διατίθενται ελεύθερα στο διαδίκτυο. Η συγκεκριμένη εκπαιδευτική πρακτική έλαβε χώρα στο 6^ο Γυμνάσιο Καβάλας κατά το σχολικό έτος 2017-2018 και στηρίχτηκε στην άποψη ότι η λογοτεχνία είναι ένα πεδίο ανοιχτό σε πολλαπλές ερμηνείες και προσεγγίσεις που μπορεί να εγείρει προβληματισμούς στους μαθητές καθώς επίσης και στην πεποίθηση ότι η λογοτεχνία δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι αποκομμένη από την καθημερινότητα των μαθητών. Ένα μέρος της καθημερινότητας αυτής αποτελούν η τεχνολογία και τα κοινωνικά δίκτυα και οι ψηφιακές εφαρμογές δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές να εργαστούν σε αμιγώς εκπαιδευτικά περιβάλλοντα και να δημιουργήσουν με άξονα τη λογοτεχνία πολυτροπικά κείμενα, αξιοποιώντας τα βιώματά τους. Οι όποιες δυσκολίες παρουσιάστηκαν αντιμετωπίστηκαν με επιτυχία και οι εργασίες τους αποτελούν τη μεγαλύτερη απόδειξη ότι η δημιουργικότητα και η φαντασία μπορούν να αποτελούν βασικά συστατικά στη διδασκαλία του μαθήματος της λογοτεχνίας.

2. Σχεδιασμός της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

2.1 Στοιχεία σχεδιασμού

Το θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο βασίστηκε η συγκεκριμένη εκπαιδευτική πρακτική είναι η ανάγκη της επαφής των μαθητών με τη λογοτεχνία και συγκεκριμένα με την ανάγνωση ολόκληρων λογοτεχνικών βιβλίων. Η χρήση των νέων τεχνολογιών και ιδιαίτερα των εκπαιδευτικών κοινωνικών δικτύων που είναι πολύ αγαπητά στους μαθητές, προκρίθηκε για να προσεγγιστεί η λογοτεχνία με σύγχρονο και καινοτόμο τρόπο. Η καινοτομία έγκειται στη σκιαγράφηση των λογοτεχνικών χαρακτήρων όχι στο χαρτί αλλά στο διαδίκτυο με τη βοήθεια κατάλληλων ψηφιακών παιδαγωγικών μέσων που καλούν τους μαθητές αφενός να αποκωδικοποιήσουν τα χαρακτηριστικά των μυθιστορηματικών ηρώων και αφετέρου να τους παρουσιάσουν μέσα από καταστάσεις που άπτονται της καθημερινότητας που βιώνουν οι μαθητές. Και σ' αυτό ακριβώς το σημείο εδράζεται και η παιδαγωγική αξία της χρήσης της τεχνολογίας: χρήση των ψηφιακών μέσων όχι ως αυτοσκοπός και παθητική συμμετοχή αλλά συνεργασία και δημιουργία πολυτροπικών κειμένων που χαρίζουν στη λογοτεχνία αυτό που χρειάζεται πιο πολύ: τη διαφορετική φωνή του μαθητή-αναγνώστη, τη δική του οπτική ματιά μέσα από τις δικές του πολιτιστικές προσλαμβάνουσες.

2.2 Διδακτικοί στόχοι

Στόχοι σχετικοί με το γνωστικό αντικείμενο. Με την παρούσα εκπαιδευτική πρακτική επιδιώχθηκε οι μαθητές να:

1. Έρθουν σε επαφή με σύγχρονα λογοτεχνικά εφηβικά βιβλία.
2. Γνωρίσουν τα χαρακτηριστικά της λογοτεχνικής γραφής της Ε.Δικαίου.
3. Εξοικειωθούν με τα χαρακτηριστικά του μυθιστορήματος και τους αφηγηματικούς τρόπους που αυτό αξιοποιεί.
4. Να κατανοήσουν ότι Λογοτεχνία και τεχνολογία δεν είναι δύο δρόμοι ασύμβατοι.

Στόχοι σχετικοί με δεξιότητες που αφορούν στο γνωστικό αντικείμενο. Με την παρούσα εκπαιδευτική πρακτική επιδιώχθηκε οι μαθητές να:

1. Προσεγγίσουν ένα ολοκληρω λογοτεχνικό βιβλίο.
2. Εντοπίσουν τα βασικά χαρακτηριστικά των λογοτεχνικών ηρώων και να τους σκιαγραφήσουν με ψηφιακά μέσα.
3. Κατανοήσουν τα προβλήματα που απασχολούν τους λογοτεχνικούς ήρωες και να τα συσχετίσουν με προβλήματα και καταστάσεις της καθημερινότητας τους.

Στόχοι σχετικοί με τη χρήση της τεχνολογίας. Με την παρούσα εκπαιδευτική πρακτική επιδιώχθηκε οι μαθητές να:

1. Αξιοποιήσουν ψηφιακές εφαρμογές και ψηφιακά προγράμματα ώστε να παρουσιάσουν τους λογοτεχνικούς ήρωες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν.
2. Να δημιουργήσουν πολυτροπικά κείμενα.
3. Να κατανοήσουν τη διαφορά ενός λογοτεχνικού ήρωα που σκιαγραφείται στο χαρτί από ένα λογοτεχνικό ήρωα που σκιαγραφείται με ψηφιακά μέσα.
4. Να συνειδητοποιήσουν ότι τα ψηφιακά μέσα μπορούν να συμβάλουν εποικοδομητικά στη βελτίωση της διδασκαλίας της Λογοτεχνίας.
5. Να μάθουν να προβάλλουν και να αναρτούν τις εργασίες τους στο διαδίκτυο.

Στόχοι σχετικοί με τις κοινωνικές δεξιότητες. Με την παρούσα εκπαιδευτική πρακτική επιδιώχθηκε οι μαθητές να: (π.χ. διαπραγμάτευση, συνεργασία, διάλογος, ενσυναίσθηση, συμμετοχή σε ομάδα, ανάληψη ρόλων, κ.λπ.):

1. Να εργαστούν σε ομάδες και να αναλάβουν διαφορετικούς ρόλους ανάλογα με τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντα τους.
2. Να καταθέσουν τις απόψεις τους στο πλαίσιο της ομάδας και να αναπτύξουν γόνιμο και δημιουργικό διάλογο.
3. Να καταλήξουν σε κοινό αποτέλεσμα το οποίο θα παρουσιάσουν στην ολομέλεια της τάξης.
4. Να μπουν στη θέση του άλλου και να συνειδητοποιήσουν ότι όλοι οι έφηβοι έρχονται αντιμέτωποι με τις ίδιες καταστάσεις και τα ίδια προβλήματα.

3. Πραγματοποίηση της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

3.1 Περιβάλλον – πλαίσιο

Η ανοιχτή εκπαιδευτική πρακτική πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της διδασκαλίας του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στην Α΄ και Γ΄ Γυμνασίου. Σύμφωνα με τις οδηγίες για τη διδασκαλία του μαθήματος, συνιστάται η προσέγγιση ολόκληρου λογοτεχνικού βιβλίου με στόχο την καλλιέργεια της φιλιαναγνωσίας και την ουσιαστική επαφή των μαθητών με τον κόσμο της Λογοτεχνίας. Απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγματοποίηση της εκπαιδευτικής πρακτικής είναι η ύπαρξη εργαστηρίου πληροφορικής στο σχολείο στο οποίο οι μαθητές μπορούν να πραγματοποιήσουν τις δραστηριότητες που αναφέρονται στη συνέχεια.

3.2 Ηλικιακή ομάδα

Η εκπαιδευτική πρακτική έλαβε χώρα σε ένα τμήμα της Α΄ Γυμνασίου και σε ένα τμήμα της Γ΄ Γυμνασίου του 6^{ου} Γυμνασίου Καβάλας που ανήκει σε μία αστική περιοχή.

Στο τμήμα της Α΄ Γυμνασίου φοιτούσαν 13 αγόρια και 8 κορίτσια ενώ στο τμήμα της Γ΄ Γυμνασίου φοιτούσαν 14 αγόρια και 8 κορίτσια.

3.3 Πρότερες γνώσεις και διάρκεια εφαρμογής

Για την πραγματοποίηση της εκπαιδευτικής πρακτικής δεν απαιτήθηκαν ιδιαίτερες γνώσεις από τους μαθητές. Η υπεύθυνη εκπαιδευτικός αφιέρωσε δύο διδακτικές ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής για να εξηγήσει στους μαθητές τις ψηφιακές εφαρμογές που ήταν απαραίτητες για τη διεξαγωγή και ολοκλήρωση της πρακτικής. Δεν αναφέρονται οι εφαρμογές που επέλεξε η εκπαιδευτικός, υπάρχουν όμως πολλά ελεύθερα προγράμματα που μπορούν να αξιοποιηθούν. Επιπλέον δίνονται τεκμήρια(εικόνες) από την εφαρμογή της εκπαιδευτικής πρακτικής.

Η εκπαιδευτική πρακτική ολοκληρώθηκε σε 14 διδακτικές ώρες.

3.4 Αναλυτική περιγραφή της πραγματοποίησης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

Η εκπαιδευτική πρακτική «Λογοτεχνικοί ήρωες σε ψηφιακά περιβάλλοντα» πραγματοποιήθηκε από τις αρχές Οκτωβρίου του 2017 έως τις αρχές Δεκεμβρίου του 2017 στις αίθουσες και στο εργαστήριο πληροφορικής του 6^{ου} Γυμνασίου Καβάλας. Αρχικά οι μαθητές σε συνεργασία με τη διδάσκουσα αποφάσισαν τα λογοτεχνικά βιβλία της συγγραφέως Ε. Δικαίου τα οποία θα διάβαζαν. Το τμήμα της Α΄ Γυμνασίου διάβασε το βιβλίο «Μου μαθαίνετε να χαμογελάω, σας παρακαλώ;» και το τμήμα της Γ΄ Γυμνασίου διάβασε το βιβλίο «Ο άνεμος στα μαλλιά της». Η διαδικασία της ανάγνωσης των βιβλίων καθώς και της εκπόνησης των εργασιών θα έπρεπε να ολοκληρωθεί έως τις αρχές Δεκεμβρίου, καθώς η συγγραφέας επρόκειτο να επισκεφθεί το σχολείο και να συνομιλήσει με τους μαθητές.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1: Διαβάζουμε βιβλία μαζί

Διάρκεια: 6 διδακτικές ώρες

Είδος δραστηριότητας: Ομαδική ανάγνωση λογοτεχνικού βιβλίου

Οργάνωση τάξης: Μετωπική οργάνωση της τάξης ή σε σχήμα Π, όταν αυτό ήταν εφικτό. Η εκπαιδευτικός διάβαζε μεγαλόφωνα και οι μαθητές παρακολουθούσαν την ανάγνωση του κειμένου. Πραγματοποιήθηκε σχολιασμός συγκεκριμένων χωρίων και συζήτηση.

Ρόλος του διδάσκοντα: ενθαρρυντικός, υποστηρικτικός, διευκολυντικός, συντονιστικός, διαμεσολαβητικός ανάμεσα στους μαθητές και το κείμενο.

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο: να έρθουν σε επαφή με σύγχρονα λογοτεχνικά εφηβικά βιβλία, να γνωρίσουν τα χαρακτηριστικά της λογοτεχνικής γραφής της Ε.Δικαίου, να εξοικειωθούν με τα χαρακτηριστικά του μυθιστορήματος και τους αφηγηματικούς τρόπους που αυτό αξιοποιεί, να προσεγγίσουν ένα ολόκληρο λογοτεχνικό βιβλίο, να κατανοήσουν τα προβλήματα που απασχολούν τους λογοτεχνικούς ήρωες και να τα συσχετίσουν με προβλήματα και καταστάσεις της καθημερινότητάς τους.

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο: Δεν αξιοποιήθηκε ψηφιακό περιεχόμενο στη συγκεκριμένη δραστηριότητα.

Περιγραφή: Κατά τη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας η εκπαιδευτικός διάβαζε μεγαλόφωνα και οι μαθητές παρακολουθούσαν την ανάγνωση του κειμένου. Οι μαθητές είχαν όλοι μπροστά τους το λογοτεχνικό βιβλίο το οποίο είχαν φροντίσει να αγοράσουν

σε συνεννόηση με την εκπαιδευτικό. Η εκπαιδευτικός διάβαζε ένα κεφάλαιο ή και περισσότερα κεφάλαια και μετά την ανάγνωση των κεφαλαίων γινόταν συζήτηση και σχολιασμός σημείων του βιβλίου. Όταν ο χρόνος δεν επαρκούσε, η εκπαιδευτικός ανέθετε στους μαθητές να διαβάσουν και κάποιες σελίδες στο σπίτι τους και στο επόμενο μάθημα γινόταν σχολιασμός αυτών των σελίδων. Η εκπαιδευτικός ανέθεσε στους μαθητές σύντομες εργασίες πρόσληψης, αναγνωστικής ανταπόκρισης και δημιουργικής γραφής που ολοκληρώθηκαν στο χρονικό διάστημα που μεσολαβούσε από το προηγούμενο έως το επόμενο μάθημα. Η ανάγνωση των εργασιών πραγματοποιήθηκε πριν την έναρξη της ανάγνωσης. Μετά την ολοκλήρωση της ανάγνωσης του βιβλίου, ακολούθησε συζήτηση και συνολική θεώρηση του κειμένου και οι μαθητές εκπόνησαν εργασίες για το λογοτεχνικό βιβλίο στο σύνολο του. Η εκπαιδευτικός μάλιστα είχε φροντίσει να δώσει στους μαθητές φύλλα εργασίας με ποικίλες δραστηριότητες που κάλυπταν ποικίλες πτυχές του κειμένου και αξιοποιούσαν διαφορετικά ενδιαφέροντα, κλίσεις και ταλέντα των μαθητών.

Τα φύλλα εργασίας

Μου μαθαίνετε να χαμογελάω, σας παρακαλώ, Ε. Δικαίου

Ερωτήσεις-Δραστηριότητες

1. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, επιλέχτηκε ο συγκεκριμένος τίτλος του βιβλίου. Πώς σχετίζεται ο τίτλος με το περιεχόμενο του βιβλίου; Να δώσετε έναν δικό σας, διαφορετικό τίτλο.
2. Ποια προβλήματα της εφηβείας θίγονται στο βιβλίο της Ε. Δικαίου;
3. Να σκιαγραφήσετε την ηρωίδα του βιβλίου, την Ιφιγένεια, δίνοντας έμφαση στη σχέση της με την οικογένεια της και το σχολείο. Είναι τυχαία η επιλογή του ονόματος Ιφιγένεια;
4. Ποιο είναι το πιο ενδιαφέρον κεφάλαιο του βιβλίου, κατά τη γνώμη σας;
5. Να παρουσιάσετε το οικογενειακό περιβάλλον στο οποίο ζει η πρωταγωνίστρια. Ποια είναι τα θετικά και αρνητικά στοιχεία αυτού του περιβάλλοντος;
6. Με ποιον ήρωα του βιβλίου ταυτίζεστε και ποιον διαφοροποιείστε;
7. Ποιο ρόλο διαδραματίζουν οι σχολικές επιδόσεις και οι εξετάσεις στη ζωή ενός εφήβου; Πώς αντιμετωπίζετε εσείς και οι γονείς σας το συγκεκριμένο θέμα;
8. Πώς θα χαρακτηρίζατε τη γλώσσα και την επιλογή του λεξιλογίου;
9. Στο βιβλίο υπάρχει εναλλαγή αφήγησης και διαλόγου. Τι εξυπηρετεί αυτή η επιλογή της συγγραφέως; Στο κεφάλαιο «Εξετάσεις», στις σελίδες 127-129 είναι έντονο το στοιχείο του διαλόγου. Μετατρέψτε τον διάλογο σε αφήγηση και ξαναγράψτε το κείμενο.

10. «Να χαμογελάς πιο συχνά, Ιφιγένεια. Σου πάει». Να γράψετε ένα σύντομο κείμενο, ξεκινώντας από τη φράση αυτή του βιβλίου.
11. Γράψτε τη δική σας κριτική για το βιβλίο, στηριζόμενοι σε στοιχεία του κειμένου.
12. Να δώσετε ένα διαφορετικό τέλος στην ιστορία του βιβλίου.
13. Να συνεχίσετε την ιστορία του βιβλίου από το σημείο στο οποίο σταμάτησε.
14. Μετά από χρόνια... Γράψτε ένα κείμενο για τη ζωή της Ιφιγένειας μετά από χρόνια.
15. Επιλέξτε ένα σημείο του βιβλίου και προσθέστε έναν χαρακτήρα, κάνοντας και όλες τις απαραίτητες αλλαγές.
16. Στείλτε μια επιστολή σε ένα από τα πρόσωπα του βιβλίου. Τι θα γράφατε;
17. Η Ιφιγένεια μετά το κεφάλαιο «Εξετάσεις» γράφει τις σκέψεις και τα συναισθήματα της στο ημερολόγιο της. Τι θα έγραφε;
18. Με ποιον ήρωα του βιβλίου θα θέλατε να βρεθείτε; Τι θα λέγατε; Γράψτε τον διάλογο.
19. Η Ιφιγένεια αποφασίζει να στείλει ένα γράμμα στους αναγνώστες. Τι θα έγραφε;
20. Υποθέστε ότι παίρνετε συνέντευξη από τη συγγραφέα. Τι θα ρωτούσατε;
21. Η Ιφιγένεια συναντά έναν ήρωα ή μια ηρωίδα από ένα άλλο λογοτεχνικό βιβλίο που διαβάσατε. Γράψτε τον φανταστικό διάλογο τους.
22. Ζωγραφίστε κάτι ή γράψτε ένα ποίημα εμπνευσμένοι από το βιβλίο.
23. Φτιάξτε το δικό σας εξώφυλλο για το βιβλίο.
24. Δημιουργήστε ένα κολάζ ή ένα βίντεο εμπνευσμένοι από το βιβλίο.
25. Δραματοποιήστε μια σκηνή του βιβλίου.

Ο άνεμος στα μαλλιά της, Ελένη Δικαίου

Δραστηριότητες φιλιαναγνωσίας

1. Ποιο είναι το βασικό θέμα του κειμένου;
2. Πώς συσχετίζεται ο τίτλος με το περιεχόμενο του βιβλίου;
3. Σε ποιο χώρο και χρόνο διαδραματίζονται τα γεγονότα του βιβλίου; Γιατί, πιστεύετε, επιλέχτηκε ο συγκεκριμένος χώρος;
4. Πόσα είναι τα κεφάλαια του μυθιστορήματος και ποιο είναι το πιο ενδιαφέρον, κατά τη γνώμη σας;
5. Ποιοι είναι οι κύριοι χαρακτήρες του βιβλίου; Επιλέξτε έναν από τους βασικούς ήρωες που θα θέλατε να υποδυθείτε. Καταγράψτε τις σκέψεις σας σε μια ημερολογιακή σελίδα.

6. Ποιος αφηγείται τα γεγονότα και σε ποιο πρόσωπο; Συμμετέχει στα γεγονότα; Προσπαθήστε να αφηγηθείτε ένα απόσπασμα του μυθιστορήματος από την πλευρά ενός άλλου χαρακτήρα του κειμένου.
7. Πώς θα περιγράφατε τη γλώσσα και την επιλογή του λεξιλογίου;
8. Ποιες εικόνες σας εντυπωσίασαν και ποιοι άλλοι εκφραστικοί τρόποι προσδίδουν αμεσότητα στη γραφή; Επιλέξτε μία εικόνα και προσπαθήστε να την αποδώσετε εικαστικά.
9. Ποια μηνύματα ή αξίες για τη ζωή σας, σας προσέφερε το βιβλίο;
10. Διαβάσατε κάποια κριτική; Αν ναι, συμφωνείτε μ' αυτήν; Αν γράφατε εσείς μία, με ποια επιχειρήματα θα ενθαρρύνατε τους φίλους σας στην ανάγνωση του;
11. Γράψτε μία δική σας κριτική για το κείμενο, στηριζόμενοι σε στοιχεία και αποσπάσματα του κειμένου.
12. Στείλτε μία επιστολή προς ένα χαρακτήρα του κειμένου.
13. Δώστε ένα διαφορετικό τέλος στην υπόθεση του βιβλίου.
14. Δημιουργήστε το δικό σας εξώφυλλο για το βιβλίο.
15. Φτιάξτε ένα κολάζ εμπνευσμένο από το βιβλίο.
16. Ζωγραφίστε κάτι ή γράψτε ένα ποίημα εμπνευσμένοι από το βιβλίο.
17. Θα μπορούσε να πει κάποιος ότι το μυθιστόρημα της Ε.Δικαίου αποτελεί μικρογραφία της ελληνικής κοινωνίας και γιατί;
18. «Πόσο προνόμιο είναι να μπορεί να μπορεί να ακολουθεί κανείς τη θεωρία του «χαλαρά»; Και ως πού φτάνουν τα όρια του»; Να γράψετε μία παράγραφο ξεκινώντας με τη φράση αυτή.
19. Όταν ο Γιώργος αντιλαμβάνεται τα προβλήματα της οικογένειάς του, αποφασίζει να αναλάβει τις ευθύνες του. Εσείς τι θα κάνατε στη θέση του ;
20. Ποια προβλήματα των εφήβων θίγονται στο μυθιστόρημα της Ε.Δικαίου; Με ποιον από τους ήρωες του μυθιστορήματος ταυτίζεστε και με ποιον διαφοροποιείστε;
21. Ο Γιώργος και η Γιασεμή είναι ερωτευμένοι. Τι ρόλο παίζει ο έρωτας στη ζωή ενός εφήβου; Με ποια εικόνα ή ζωγραφιά θα παρουσιάζατε την αξία και τη σημασία του έρωτα;
22. Υπάρχουν παραδείγματα πραγματικής φιλίας στο μυθιστόρημα; Γράψτε έναν υποθετικό διάλογο ανάμεσα στους δύο φίλους.
23. Ποια προβλήματα του εκπαιδευτικού συστήματος θίγονται στο κείμενο; Βιώνετε και εσείς παρόμοια προβλήματα;

24. Πώς λειτουργεί η αντίθεση φαίνεται-είναι στο μυθιστόρημα της Ε.Δικαίου;

Αποτελέσματα της δραστηριότητας: Η ανάγνωση του βιβλίου στην τάξη βοήθησε τους μαθητές να μάθουν καινούρια πράγματα, να έρθουν σε επαφή με νέες ιδέες και θέματα, να πλάσουν εικόνες στο μυαλό τους, να καλλιεργήσουν τη φαντασία τους, να νιώσουν την προσμονή για την εξέλιξη της υπόθεσης, να προβληματιστούν, να γελάσουν, να συγκινηθούν και να έρθουν για λίγο στη θέση των λογοτεχνικών ηρώων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: Γνωριμία με τη δημιουργία ψηφιακών προφίλ

Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Είδος δραστηριότητας: Εξοικείωση με ψηφιακές εφαρμογές

Οργάνωση τάξης: Οι μαθητές εργάστηκαν σε ζευγάρια στο εργαστήριο πληροφορικής και ήρθαν σε μια πρώτη γνωριμία τις εφαρμογές του συγκεκριμένου προγράμματος.

Ρόλος του διδάσκοντα: ενθαρρυντικός, υποστηρικτικός, συμβουλευτικός, διευκολυντικός, συντονιστικός. Η εκπαιδευτικός βοήθησε τους μαθητές να εξοικειωθούν με τις ψηφιακές εφαρμογές, έλυσε απορίες τους και τους ενθάρρυνε να φτάσουν τους επιθυμητούς στόχους.

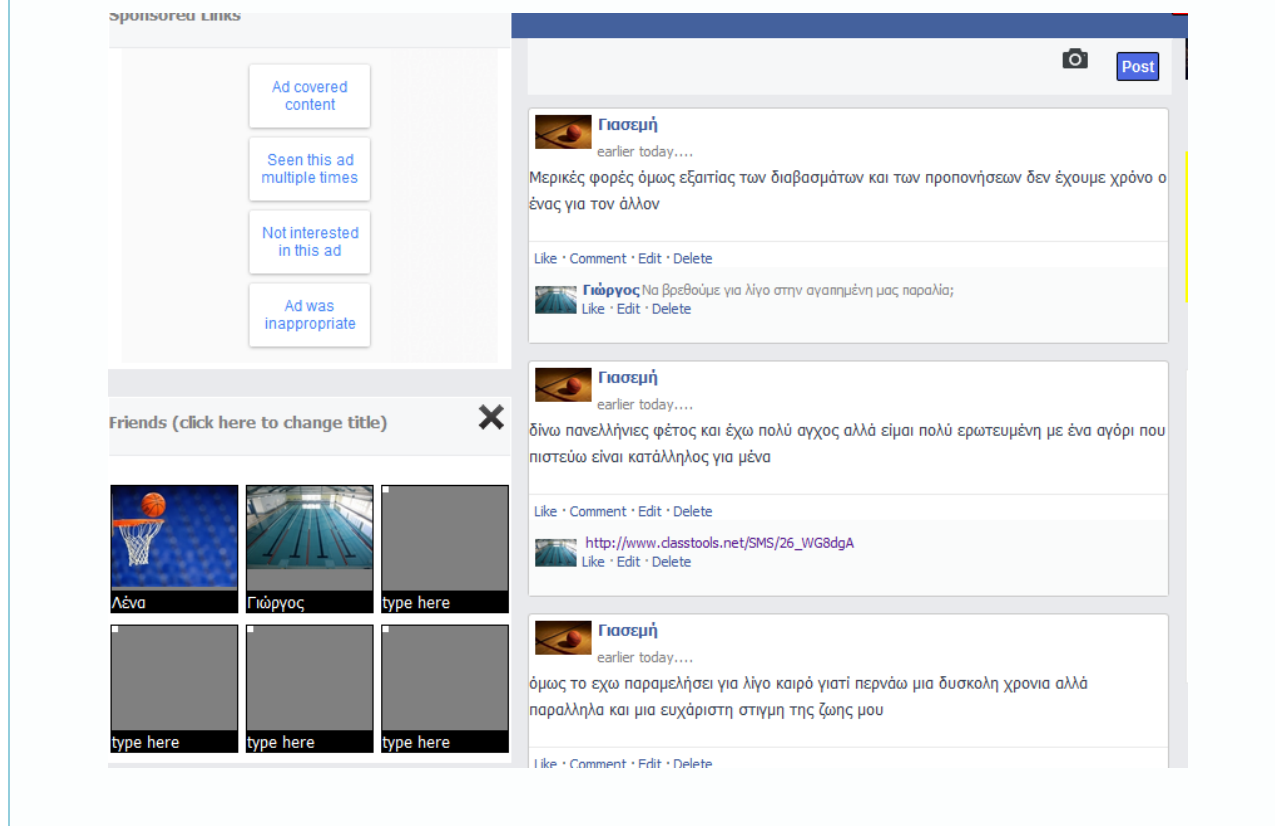
Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο: να χρησιμοποιήσουν ψηφιακά προγράμματα και ψηφιακές εφαρμογές ώστε να παρουσιάσουν τους λογοτεχνικούς ήρωες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, να δημιουργήσουν πολυτροπικά κείμενα, να κατανοήσουν τη διαφορά ενός λογοτεχνικού ήρωα που σκιαγραφείται στο χαρτί από έναν λογοτεχνικό ήρωα που παρουσιάζεται με ηλεκτρονικά μέσα.

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο: ψηφιακή εφαρμογή που επέλεξε η εκπαιδευτικός(Δίνονται τεκμήρια της δράσης)

Περιγραφή: Κατά τη διάρκεια αυτής της δραστηριότητας η εκπαιδευτικός παρουσίασε στους μαθητές τις εφαρμογές με τις οποίες οι μαθητές μπορούν να δημιουργούν ψηφιακά προφίλ φανταστικών καθώς και να δημιουργούν προσομοιώσεις διαλόγων στο κινητό τους τηλέφωνο. Και οι δύο εκπαιδευτικές εφαρμογές που επιλέχτηκαν από την εκπαιδευτικό είναι εκπαιδευτικά περιβάλλοντα στα οποία οι μαθητές μπορούν να εργαστούν με ασφάλεια, χωρίς να εκθέτουν τα προσωπικά τους στοιχεία.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας: Οι μαθητές, καθώς είναι εξοικειωμένοι τόσο με τα κοινωνικά δίκτυα όσο και με τη χρήση του κινητού τηλεφώνου, κατανόησαν πολύ γρήγορα τον τρόπο με τον οποίο έπρεπε να εργαστούν και έτσι οι 2 διδακτικές ώρες ήταν

αρκετές. Μεγαλύτερη προσπάθεια χρειάστηκε να καταβάλουν οι μαθητές της Α΄ τάξης αλλά και αυτοί ανταποκρίθηκαν με επιτυχία στο τέλος.

Εικόνα 1: Το ψηφιακό προφίλ της Γιασεμής

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3: Οι λογοτεχνικοί ήρωες ταξιδεύουν στο διαδίκτυο

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

Είδος δραστηριότητας: Παρουσίαση των λογοτεχνικών ηρώων με ψηφιακές εφαρμογές.

Οργάνωση τάξης: Εργασία σε ομάδες στο εργαστήριο της πληροφορικής

Ρόλος του διδάσκοντα: ενθαρρυντικός, υποστηρικτικός, συμβουλευτικός, διευκολυντικός, συντονιστικός

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο: να κατανοήσουν ότι λογοτεχνία και τεχνολογία δεν είναι δύο δρόμοι ασύμβατοι, να αξιοποιήσουν ψηφιακές εφαρμογές και ψηφιακά προγράμματα ώστε να παρουσιάζουν τους λογοτεχνικούς ήρωες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, να δημιουργήσουν πολυτροπικά κείμενα, να κατανοήσουν τη διαφορά ενός λογοτεχνικού ήρωα που σκιαγραφείται στο χαρτί από ένα λογοτεχνικό ήρωα που

σκιαγραφείται με ψηφιακά μέσα., να συνειδητοποιήσουν ότι τα ψηφιακά μέσα μπορούν να συμβάλουν εποικοδομητικά στη βελτίωση της διδασκαλίας της Λογοτεχνίας, να εργαστούν σε ομάδες και να αναλάβουν διαφορετικούς ρόλους ανάλογα με τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντα τους, να καταθέσουν τις απόψεις τους στο πλαίσιο της ομάδας και να αναπτύξουν γόνιμο και δημιουργικό διάλογο, να καταλήξουν σε κοινό αποτέλεσμα το οποίο θα παρουσιάσουν στην ολομέλεια της τάξης.

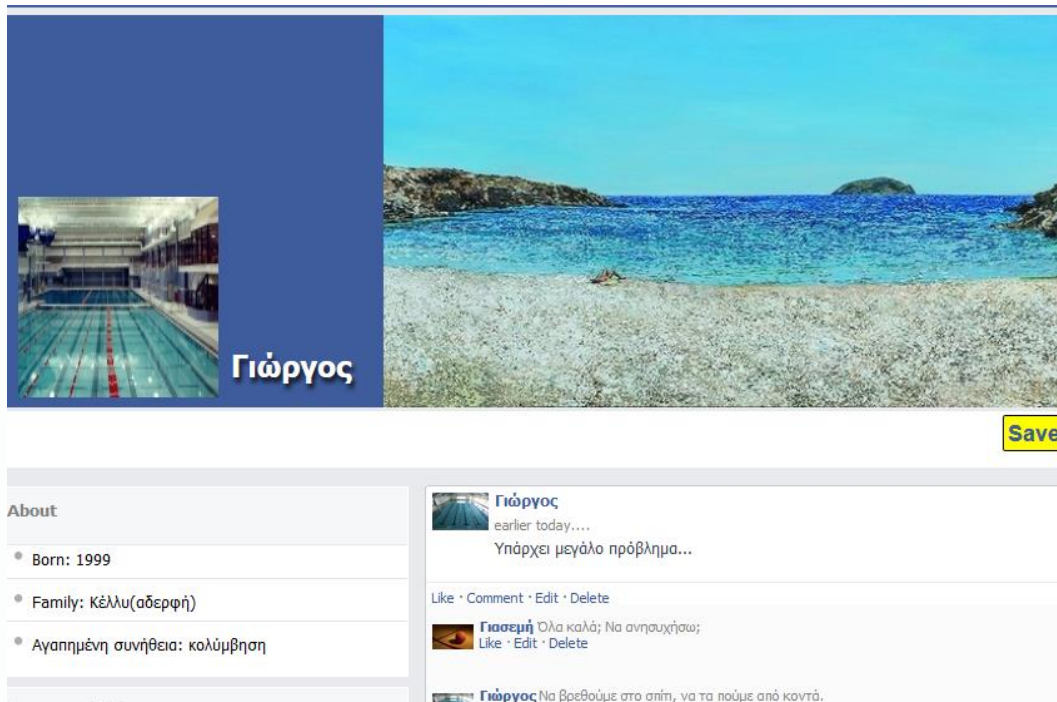
Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο: ψηφιακή εφαρμογή που επέλεξε η εκπαιδευτικός(Δίνονται τεκμήρια της δράσης)

Περιγραφή: Οι μαθητές, έχοντας κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο θα εργάζονταν, χωρίστηκαν σε ομάδες με την βοήθεια της εκπαιδευτικού(οι μαθητές ήταν εξοικειωμένοι με την εργασία σε ομάδες, καθώς είχαν δουλέψει και στο παρελθόν με παρόμοιο τρόπο). Κάποιες ομάδες ανέλαβαν να δημιουργήσουν το προφίλ των λογοτεχνικών ηρώων των βιβλίων της Ε. Δικαίου, της Βερόνικας και της Ελένης, της Γιασεμής και του Γιώργου και κάποιες ομάδες ανέλαβαν να δημιουργήσουν φανταστικούς διαλόγους στο κινητό ανάμεσα στους ήρωες των βιβλίων τα οποία οι μαθητές είχαν μελετήσει.

Στη δημιουργία των προφίλ των ηρώων, οι μαθητές χρησιμοποίησαν λόγο, εικόνα, βίντεο και μουσική και δημιούργησαν πολυτροπικά κείμενα, αξιοποιώντας στοιχεία της προσωπικότητας των ηρώων, όπως τα είχαν προσλάβει μέσα από τη διαδικασία της ανάγνωσης των λογοτεχνικών κειμένων.

Στη δημιουργία διαλόγων στο κινητό τηλέφωνο, οι μαθητές με τη βοήθεια της εκπαιδευτικού προσπάθησαν να επικεντρωθούν στα πιο βασικά χαρακτηριστικά των λογοτεχνικών ηρώων αλλά και στα προβλήματα που αντιμετώπισαν , στα συναισθήματα και στις αντιδράσεις τους και να τα αποδώσουν μέσα από σύντομους διαλόγους.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας: Οι μαθητές ήρθαν πιο κοντά στους ήρωες τους. Μπήκαν στη θέση τους, ασχολήθηκαν με τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας τους, αποκωδικοποίησαν τα χαρακτηριστικά και τη συμπεριφορά τους, δημιούργησαν το προφίλ τους στο διαδίκτυο βάζοντας τις δικές τους πινελιές και τη δική τους πρόσληψη και ασχολήθηκαν με μια διαδικασία με την οποία είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένοι. Στο τέλος κατάλαβαν ότι οι λογοτεχνικοί ήρωες μπορούν να ζωντανέψουν με την βοήθεια των νέων τεχνολογιών και τη δική τους προσωπική ματιά.

Εικόνα 2: Το ψηφιακό προφίλ του Γιώργου

Δραστηριότητα 4: Παρουσίαση εργασιών

Διάρκεια: 2 διδακτικές ώρες

Είδος δραστηριότητας: Παρουσίαση εργασιών από τους μαθητές

Οργάνωση της τάξης: οι μαθητές ήταν στην αίθουσα διδασκαλίας στην οποία υπάρχει φορητός υπολογιστής και προτζέκτορας για να παρουσιαστούν οι εργασίες.

Ρόλος του διδάσκοντα: ενθαρρυντικός, υποστηρικτικός, συμβουλευτικός, διευκολυντικός, συντονιστικός

Σύνδεση με τον διδακτικό στόχο: να μάθουν να προβάλουν και να αναρτούν τις εργασίες τους στο διαδίκτυο, να καταθέσουν τις απόψεις τους στο πλαίσιο της ομάδας και να αναπτύξουν γόνιμο και δημιουργικό διάλογο, να καταλήξουν σε κοινό αποτέλεσμα το οποίο θα παρουσιάσουν στην ολομέλεια της τάξης.

Ψηφιακό εκπαιδευτικό περιεχόμενο: ψηφιακή εφαρμογή που επέλεξε η εκπαιδευτικός(Δίνονται τεκμήρια της δράσης)

Περιγραφή: Όλες οι ομάδες παρουσίασαν τις εργασίες τους στην ολομέλεια της τάξης και δικαιολόγησαν τις επιλογές τους. Η εκπαιδευτικός συντόνισε την παρουσίαση των εργασιών και τη διεξαγωγή της συζήτησης, παρεμβαίνοντας διακριτικά για να διευκολύνει τον διάλογο.

Αποτελέσματα της δραστηριότητας: Οι μαθητές συμμετείχαν σε μια διαδικασία ολοκληρωμένη και είχαν τη χαρά να παρουσιάσουν οι ίδιοι τις εργασίες τους στους συμμαθητές τους. Δικαιολόγησαν τις επιλογές τους και απάντησαν στα ερωτήματα που τέθηκαν. Τέλος είδαν τις εργασίες τους να αναρτώνται τόσο στην ιστοσελίδα του σχολείου όσο και στο ιστολόγιο της εκπαιδευτικού, κάτι που αποτελεί μεγάλη επιβράβευση για την προσπάθειά τους.

Εικόνα 3: Διάλογος στο κινητό τηλέφωνο

4. Στοιχεία τεκμηρίωσης και επέκτασης της ανοιχτής εκπαιδευτικής πρακτικής

4.1 Αποτελέσματα - Αντίκτυπος

Πολλά ήταν τα θετικά στοιχεία της πρακτικής, όπως τελικά πραγματοποιήθηκε. Πρώτα απ' όλα οι μαθητές διάβασαν ένα ολόκληρο λογοτεχνικό έργο. Είδαν το λογοτεχνικό έργο στο σύνολο του, από την πρώτη του σελίδα έως και την τελευταία, το είδαν στην αρχή του, στην εξέλιξη και στο τέλος του και όχι αποσπασματικά, όπως συνήθως συμβαίνει στη διδασκαλία της Λογοτεχνίας. Το γεγονός αυτό έδωσε τη δυνατότητα στους μαθητές να προσεγγίσουν ένα λογοτεχνικό έργο με επαρκείς όρους, να το κατανοήσουν και να σχηματίσουν ολοκληρωμένη άποψη τόσο για τα θέματα τα οποία πραγματεύεται όσο και για τους λογοτεχνικούς ήρωες. Οι όποιες δραστηριότητες εκπονήθηκαν στηρίχτηκαν στη συνολική προσέγγιση του κειμένου και είχαν άλλη βαρύτητα, αφού οι μαθητές είχαν λύσει τις απορίες τους σχετικά με την υπόθεση και τη δράση των ηρώων.

Στη συνέχεια, οι μαθητές μπήκαν στη διαδικασία να παρουσιάσουν τους λογοτεχνικούς ήρωες με ψηφιακά μέσα και να δημιουργήσουν ψηφιακούς διαλόγους. Η διαδικασία αποδείχτηκε ιδιαίτερα χρήσιμη, καθώς οι μαθητές συνειδητοποίησαν πόσο διαφορετική είναι η σκιαγράφηση λογοτεχνικών ηρώων με ψηφιακά μέσα. Τα εκπαιδευτικά κοινωνικά δίκτυα ή οι εκπαιδευτικές κοινωνικές πλατφόρμες δίνουν στους μαθητές τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν πολλαπλά μέσα για την παρουσίαση των προσώπων και να δημιουργήσουν πολυτροπικά κείμενα. Η δημιουργία των λογοτεχνικών προφίλ και η ανάπτυξη ψηφιακών διαλόγων ήταν μια ζωντανή, ευέλικτη και ρευστή διαδικασία με τους μαθητές να εισαγάγουν εικόνες, εικονίδια και βίντεο, να γράφουν και να σβήνουν στον υπολογιστή, να επανέρχονται σ' αυτό που δημιούργησαν και να κάνουν βελτιώσεις και προσθήκες και κυρίως να παρεμβαίνουν δυναμικά στο κείμενο, δίνοντας τη δική τους οπτική γωνία και κάνοντας τις δικές τους παρεμβάσεις. Το λογοτεχνικό κείμενο δεν είναι κάτι στατικό αλλά ανανεώνεται και εγγράφεται ξανά και ξανά μέσα από τις παρεμβάσεις των αναγνωστών και σ' αυτές τις παρεμβάσεις ο ρόλος της τεχνολογίας ήταν άκρως ουσιώδης.

Η καινοτομία της εκπαιδευτικής πρακτικής έγκειται στο γεγονός ότι οι μαθητές προσέγγισαν με διαφορετικό τρόπο ένα λογοτεχνικό κείμενο στο σύνολο του. Τα μαθησιακά αποτελέσματα δεν είναι εύκολο να φανούν από τη μια στιγμή στην άλλη ούτε αναμένουμε να μεταβληθούν οι αναγνωστικές δεξιότητες των μαθητών με την εφαρμογή μίας εκπαιδευτικής πρακτικής αλλά ελπίζουμε ότι με τέτοιες διδακτικές παρεμβάσεις οι

μαθητές έρχονται πιο κοντά στη Λογοτεχνία και στη φιλιαναγνωσία που είναι πια ένα μεγάλο ζητούμενο. Η τεχνολογία μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά προς αυτήν την κατεύθυνση και θέλουμε να πιστεύουμε ότι η εκπαιδευτική πρακτική που παρουσιάστηκε άφησε μία παρακαταθήκη στους μαθητές. Το βέβαιο είναι φυσικά ότι οι μαθητές απόλαυσαν και χάρηκαν τη διαδικασία και αυτό είναι πολύ σημαντικό κέρδος.

4.2 Απρόσμενα γεγονότα

Σε γενικές γραμμές η διαδικασία κύλησε χωρίς απρόσμενα γεγονότα, καθώς οι μαθητές ανταποκρίθηκαν με επιτυχία και χωρίς δυσκολίες στις δραστηριότητες της εκπαιδευτικής πρακτικής.

Το μόνο απρόσμενο γεγονός που σημειώθηκε ήταν η σύνδεση ενός μαθητή στον λογαριασμό του σε κοινωνικό δίκτυο, την ώρα που οι μαθητές εργάζονταν σε ομάδες στο εργαστήριο πληροφορικής. Το γεγονός αυτό σημειώνεται διότι από τη μια δείχνει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει ένας εκπαιδευτικός, όταν όλοι οι μαθητές ενός τμήματος εργάζονται στο εργαστήριο της πληροφορικής και από την άλλη φανερώνει την ευκολία με την οποία οι μαθητές αξιοποιούν τα κοινωνικά δίκτυα και τη δύναμη που αυτά έχουν αλλά και πόσο χρήσιμα μπορούν να αποβούν στη μαθησιακή και εκπαιδευτική διαδικασία, εάν συντρέξουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις.

4.3 Εκπαιδευτική τεχνική σε σημαντικά στιγμιότυπα

Στην επίμονη παράκληση των μαθητών να χρησιμοποιήσουμε ένα πραγματικό εκπαιδευτικό δίκτυο και όχι την προσομοίωση του, απάντησα ότι το σχολείο και η εκπαίδευση θα πρέπει να προωθούν αμιγώς εκπαιδευτικά εργαλεία και να προστατεύουν τα προσωπικά στοιχεία των μαθητών. Θα μπορούσε βέβαια να ζητηθεί η άδεια των γονέων ώστε οι μαθητές να εργαστούν στο αυθεντικό περιβάλλον του κοινωνικού δικτύου όμως προκρίθηκε η λύση της προσομοίωσης και νομίζω ότι ήταν η καλύτερη επιλογή για τους μαθητές αυτής της ηλικίας.

Σε κάποια μικρά προβλήματα συνεργασίας που σημειώθηκαν, η παρέμβαση μου ήταν διακριτική και συμβουλευτική και άφησα τους μαθητές να δώσουν λύση στη διαφωνία που είχαν, αφού βέβαια έκανα τις απαραίτητες συστάσεις.

4.4 Σχέση με άλλες ανοιχτές εκπαιδευτικές πρακτικές

Η εκπαιδευτική πρακτική είναι πρωτότυπη ωστόσο αντλεί στοιχεία από δύο άλλες παρόμοιες προσπάθειες:

A) Το φεμινιστικό μεταμοντέρνο μυθιστόρημα και η διδακτική αξιοποίηση του: Ελένη ή ο κανένας της Ρέας Γαλανάκη που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Κείμενα: http://keimena.ece.uth.gr/main/index.php?option=com_content&view=article&id=390:t25-gerakini&catid=69:-25&Itemid=105

B) Ο κύκλος των χαμένων ποιητών: Καρυωτάκης-Μαγιακόφσκι, ένα σενάριο που δημοσιεύτηκε στον Πρωτέα, στα σενάρια του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας: <http://proteas.greek-language.gr/scenario.html?sid=3657>

Και οι δύο αυτές εκπαιδευτικές πρακτικές είχαν ως στόχο τους την αξιοποίηση των κοινωνικών δικτύων στην εκπαίδευση, μάλιστα η μία αξιοποίησε και αυθεντικό κοινωνικό δίκτυο, καθώς εφαρμόστηκε στο Λύκειο.

4.5 Αξιοποίηση, γενίκευση, επεκτασιμότητα

Η παρούσα εκπαιδευτική πρακτική μπορεί να αξιοποιηθεί στη διδασκαλία όλων των φιλολογικών μαθημάτων και όχι μόνο της Λογοτεχνίας.

Στην Ιστορία για παράδειγμα, οι μαθητές μπορούν να αξιοποιήσουν ψηφιακά προγράμματα για την παρουσίαση πραγματικών γεγονότων και πραγματικών προσώπων και να προβάλουν τη ζωή τους και τα σημαντικότερα γεγονότα της ζωής τους, αντλώντας στοιχεία από διαδικτυακές πηγές.

Στο Λύκειο επίσης, στο οποίο οι μαθητές είναι πιο ώριμοι και οι εκπαιδευτικοί μπορούν να εργαστούν με μεγαλύτερη άνεση, θα μπορούσαν οι μαθητές να αξιοποιήσουν τα κοινωνικά δίκτυα για να παρουσιάσουν το προφίλ των ηρώων τους, κάτι που σφαλώς θα τους γοήτευε και θα τους παρακινούσε περισσότερο.

5. Πρόσθετο υλικό που αξιοποιήθηκε

Βιβλία

- Σημειώσεις
- Χάρτες
- Websites
- Λογισμικό

A) Δικαίου, Ε. (1996), Μου μαθαίνετε να χαμογελάω, σας παρακαλώ, Αθήνα: Πατάκης.

B) Δικαίου, Ε. (2015), Ο άνεμος στα μαλλιά της, Αθήνα: Πατάκης.